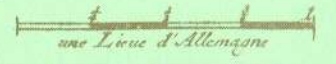

CARTE PARTICULIERE DE STEVENSWEERT MAESEYK ET DE BREY

A DEVENTER chez JEAN DE LAT et A ALMELO chez JACOB KEIZER .

de maaseikenaar

3-maandelijks contactblad

Verantwoordelijke uitgever:
Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11 - 3680 Maaseik (B) — Druk Alberts, Maaseik

jaargang XIV - 1983 / nr. 3 juli/augustus/september

inhoudstafel

Ten geleide	1
Toponymisch praatje <i>De Tranchot-kaart</i>	2
Van namen en mensen	5
Maaseiker Nieuwsbrief	8
Justine werd gerestaureerd	11
70-jaar imkersbond - Maaseik	13
Het Sioen, klooster der capucinessen onder de Franse republiek (1)	16
Wist ge	17
In memoriam raadsheer Mia Vanstreels	18
Uit de oude doos	20
Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en uitdrukkingen	21
Maaseikenaren publiceren	22
Maaseiker rariteiten	23
Aw Mezeiker leedsjes en gedichsjes Prijzuitdeling school EE. Fraters - Jaar 1932	25
De vierde Maaseiker revue	27
Achterolmen Maaseik: programmatie	28

ten geleide...

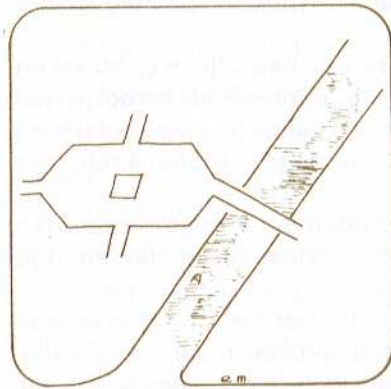
Aan de zoom van een oud tafelkleed, leefde er eens een sprookje. Niemand op de hele wereld had het ooit gelezen buiten de schrijver zelf natuurlijk die het, ambtshalve, had gelezen toen hij het schreef. Op zekeren dag nam hij het voorzichtig in zijn handen en trok er opgetogen mee de straat op om er iedereen gelukkig mee te maken. 'Ik heb een nieuw sprookje' riep hij voortdurend, 'ik heb een nieuw sprookje!' Maar hoe hij ook riep, geen enkele van de voorbijgangers had er ook maar één oogje voor over; ze bekeken hem wantrouwend van uit de hoogte, schudden meewarig het hoofd en liepen dan haastig verder. Eén had het zelfs aangedurfd om tamelijk nonchalant over zijn schouder heen te roepen: 'Man, wie gelooft er nu nog in sprookjes?' Dit laatste kwam bijzonder hard aan. Hij was er compleet de kop van in, ook omdat hij daar zo onmiddellijk geen antwoord op wist; 'het kan natuurlijk altijd aangevraagd worden op de dienst voor statistiek, indien men dat per se wilde weten', dacht hij... Maar toen hij wat later weer opkeek stond hij nog heel alleen op straat en bedroefd slofte hij terug naar binnen, het niets vermoedende sprookje vast tegen zijn hart drukkend. 'Je hebt afgedaan' stamelde hij tenslotte terwijl hij het weer vóór zich op het oude tafelkleed neerlegde. 'Buiten ikzelf, is er niemand die nog in je gelooft.' 'Och' verbrak het sprookje plots de stilte die hoorbaar was geworden, 'die dag komt toch voor iedereen; weet je, laat me maar rustig sterven in je armen.' Eerst keek de schrijver verwonderd op omdat het hem nog nooit was overkomen dat een sprookje tegen hem had gesproken, maar onmiddellijk daarna besepte hij pas de draagwijdte van die woorden. Hij begon zowaar wat onbenullig te kuchen en moest zich zelfs even omdraaien om zo onopvallend mogelijk een traan weg te pinken. 'Het is mooi geweest' zei het sprookje, ik ben je heel erg dankbaar voor wat je allemaal voor mij gedaan hebt.' 'Kan ik dan helemaal niets meer voor je doen?' 'Jawel' klonk het vanop de tafel, 'zo kan je me toch niet laten liggen of wel soms?' En iedereen, net al u, beste lezer weet dat dit natuurlijk niet kon. 'Wel' snikte de schrijver, 'ik beloof je dat ik je in mijn rozentuintje zal begraven en dat ik op je grafsteentje zal schrijven: 'Hier ligt het mooiste sprookje dat er ooit heeft bestaan.'

'Nee, dat nooit' smeekte het, laat me toch gewoon cremeren net zoals Ko Van Dijk en Willy Van Heesvelde en Wim Kan en nog zovele anderen want van 'zand erover' heb ik toch immers steeds een afkeer gehad.' ... 'Dat weet je toch!'...

Juist op het ogenblik dat de schrijver wilde antwoorden, gaf het de geest. En de wind die eerst het vuur een handje had toegestoken, blies toen het hoopje as dat van het sprookje was overgebleven over de gehele wereld: op de straten waar de stoet van werklozen steeds maar groter werd, op de vliegvelden waar de eerste onderdelen van raketten werden aangevoerd voor het geluk van de ganse mensheid en over de arme wijken waar mensen van honger lagen te sterven. Dit wist de schrijver natuurlijk niet, anders zou hij zeker, tamelijk nonchalant over zijn schouder hebben geroepen: 'Wie gelooft er nu in zulke... in zulke...
'Sprookjes' zei de schrijver en viel in een diepe slaap.

Herman Hendrix

toponymisch praatje

de tranchot-kaart

Over het huidige Belgisch-Limburg bestaan er niet zoveel oude kartografische documenten van vóór het einde der 18de eeuw. Voor de Zuidelijke Nederlanden bestonden er de *Ferraris-kaarten*, waarover gesproken werd in ons vorig artikel, en voor Frankrijk waren er de even bekende *Cassini-kaarten*.

Na de Franse gebiedsuitbreiding echter omstreeks 1801 werden 4 departementen op de westelijke Rijnsoever bij de Franse republiek gevoegd. Het gevolg hiervan was dat Parijs de noodzaak voelde deze streken zowel om administratieve als om militair-strategische redenen in kaart te brengen.

Deze opdracht werd dan ook gegeven aan de *Ingénieurs Géographes* van het Franse leger onder leiding van luitenant-kolonel *Joseph Tranchot*.

In 1802 begon Tranchot met een staf van 24 medewerkers aan dit ontzaglijk werk. Bij hun arbeid op het terrein ontmoetten de Fransen vaak heel wat weerstand van de plaatselijke bevolking, zoals in Susteren, waar zij zelfs belaagd werden door een groep burgers die hierbij aangevoerd werden door de burgemeester en de pastoor. Wellicht vertrouwd men die vreemde indringers niet, die hier allé landerijen en huizen kwamen opmeten.

Ondanks alle moeilijkheden werden de werkzaamheden gestadig voortgezet. De eerste opmetingen werden op kaart gebracht op een schaal van 1:86.400, zodat zij zouden aansluiten op de reeds bestaande *Ferraris-kaarten*. Later werden deze eerste kaarten op 1:10.000 overgebracht terwijl de kaarten die daarna ontstonden een schaal hadden van 1:20.000. Van groot belang voor onze streken was wel de beslissing van Parijs de kaarten volledig te doen vullen, door welke beslissing grote delen van Limburg eveneens gekarteerd werden.

In 1814 bij de val van het Franse Keizerrijk moest het werk worden afgebroken, vooraleer het volledig voltooid was. Toch waren er toen reeds 319 kaartbladen klaar.

In 1848 verschenen de Tranchot-kaarten voor het eerst in druk en wel op een schaal van 1:100.000 onder de titel *Carte topographique des Pays compris entre la France, les Pays-Bas et le Rhin*.

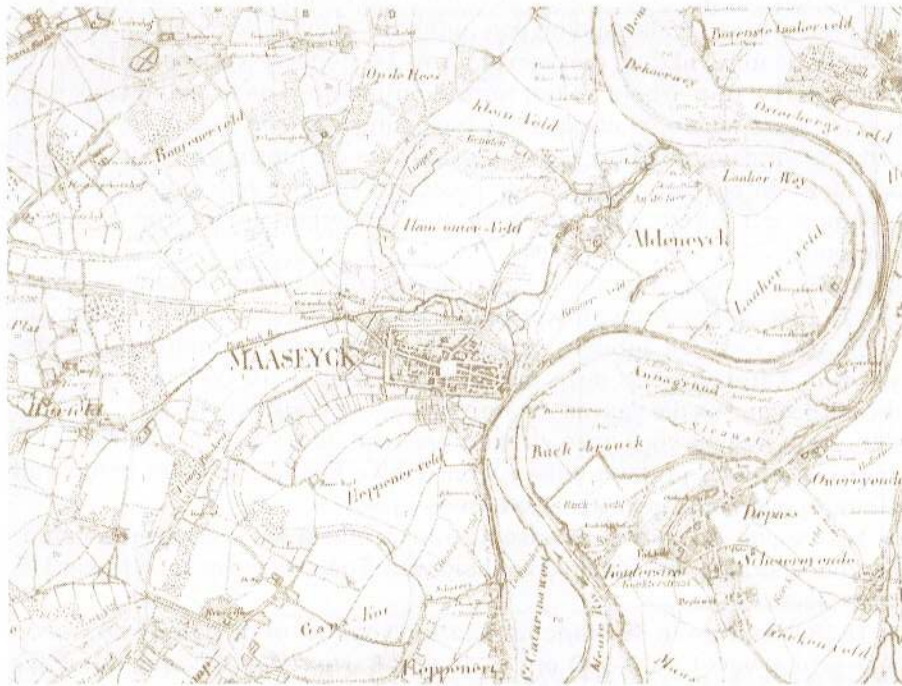
In de periode 1816-1818 werden de Tranchot-kaarten aangevuld door de Pruisische generaal *Von Müffling* en werd het geheel op éénzelfde schaal van 1:20.000 gebracht.

Van deze laatste versie verscheen er in 1970 een prachtige fac-simile uitgave.

De waarde van de Tranchot-kaarten voor de kennis der geschiedenis van onze streken kan moeilijk overschat worden. Zij bevat zeer veel namen - niet alleen van steden en gehuchten - maar vaak ook van velden en wijken. De gemeentegrenzen zijn er nauwkeurig op weergegeven. De vormen van de op kaart gebrachte nederzettingen blijken redelijk getrouw te zijn en het verschil in bodemgebruik zoals akkerland, weiden, bossen, heide en moeras zijn met kleine letters en met specifieke kleuren duidelijk aangeduid.

Op deze wijze biedt de kaart ons een uiterst nauwkeurig beeld van de landschappelijke toestand in onze streken uit de tijd toen de grote veranderingen van de 19de en de 20ste eeuw nog niet begonnen waren. En vermits de landschappelijke situatie vóór 1800 eeuwenlang haast onveranderd is gebleven, mogen wij gerust aannemen dat de kaart ons zelfs een beeld geeft van hoe onze streek er sinds de late middeleeuwen heeft uitgezien.

Wat Maaseik betreft geeft ons de Tranchot-kaart een grote hoeveelheid bekende plaatsnamen zoals *Heppener Veld*, *Cloester Veld*, *St. Catarina wert*, *De Bunders*, *Daemeaen*, *Hament*, *Nuchelenhof*, *de Way*, *Ganskot*, *Steen kuyl* en vele andere.

Interessant voor vorsers naar de geschiedenis van hun familie lijken ons ook de vele boerderijen die op de kaart aangeduid zijn met de geslachtsnaam van de toenmalige bewoner of eigenaar. Zo lezen wij in Aldeneik: *Hubert Leduc*, *Hans Peters*, *Bernard Hond*, aan de Leuwerik: *Weduwe Peters* en *Nikolaes Peters*. In Heppeneert *Hermans*.

Dat de kaart is opgesteld door franssprekenden die wel eens de Nederlandse plaatsnamen tot iets onherkenbaars verhaspelden, blijkt wel uit de volgende voorbeelden. *Aen de Faer* voor Aan het Veer, *Delmbent* voor Olmenbemd (Achter Olmen), *Weurderhof* voor Genveurderhof en *Knops* voor Knoopshof, en *Starboer* voor de huidige Stadshoof, waarover wij jaren geleden in dit tijdschrift zeiden dat de oorspronkelijke naam *Startshof* was, de hoeve van de familie *Starts*.

Al bij al vormt de Tranchot-kaart een zeer waardevol document voor iedereen die belangstelling heeft voor ons eigen verleden.

Martin Boonen

van namen en mensen...

In onze behandeling van de mode als een belangrijke factor bij het geven van voornamen, zijn we nu in de achttiende eeuw aangeland.

Eindelijk geven we antwoord op de zo vaak herhaalde vraag: 'Van waar komen al die Franse voornamen?'

Vive la France!

De achttiende en de negentiende eeuw werden in geheel Europa gekenmerkt door een enorme invloed van de Franse taal en cultuur.

Tot aan de hoven van Pruisen, Oostenrijk en Rusland toe, was het Frans de omgangstaal van koning en adel.

Voor de rest hoeven we slechts te denken aan de classicistische architectuur à la Versailles, de Franse meubelstijlen (je weet wel: Louis, Etcetera...), aan de Franse tuinen, de Franse keuken en dito wijn, de Parijse mode en ga zo maar door...

Die invloed was bij ons bijzonder sterk omdat de hoge adel en burgerij in Vlaanderen sinds de 17e - 18e eeuw geleidelijk aan verfranst waren. De Franse Revolutie in haar verspreiding over Europa door Napoleon kwam dit verschijnsel nog versterken. Politieke ideeën, de Code Napoléon, het decimaal stelsel, bestuurlijke indeling, secularisatie en laïcisering - men kan tot in het oneindige doorgaan.

Om zich te realiseren hoe groot die invloed wel was, hoeft men slechts naar Groot-Brittannië te kijken, dat buiten de Napoleontische invloedssfeer bleef. Engeland eet, telt, rekent, rijdt en politiekt op een 'on-Franse' wijze, dit wil zeggen, totaal anders dan op het vasteland. Daarom lijkt Engeland ons vaak zo exotisch 'on-Europees': men is daar namelijk nog vaak zoals wij vroeger waren...

La Belgique sera Française ou ne sera pas!

In de negentiende eeuw versterkte het Belgische staatsverband dit alles nog enorm. In de ogen van het buitenland was (en is) België een soort klein Frankrijk met Brussel als petit Paris en Limburg als de Landes...

Tot vóór een halve eeuw leek ons land een Franstalige staat waar, ergens in de ontoegankelijk binnenlanden, onderontwikkelde inboorlingen een schilderachtige poespas van primitieve dialecten brabbelden, die men met de, overigens onjuiste, verzamelnaam 'Vlaams' bedacht.

Lieve lezers, aanminnige lezeres, stel u nu eens in de plaats van de Nederlandstalige kleine man, de door Marx pas ontdekte proletariër, van wie de dochter naar de stad ging 'dienen' om 'haar Frans' te leren en, volgens Conscience, haast altijd zwanger terugkeerde naar de landelijke stulp van haar eerbare, doch straatarme ouders!

De primitieve Vlaming zag op naar 'monsieur le baron, monsieur le député, monsieur l'ingénieur, Son Eminence le Cardinal Mercier' en de dorps-schoolmeester die schoolfrans kende.

Frans was voor hem alles wat chic, rijk, gerespecteerd en belangrijk was. De oudere lezers herinneren zich ongetwijfeld nog de situatie in de vooroorlogse Limburgse mijnstreek met haar 'cité's' en neo-feodale structuren. En dit is nog géén 100 jaar geleden!

'Nomen est omen' (de naam is een voorteken), zei ik reeds in mijn eerste bijdrage. Het kleine boertje en het afhankelijke middenstandertje wensten, vaak onbewust, hun kind op de eerste sport van de sociale ladder een zetje in de rug te geven door het alvast met een Franse naam (lees: heilwens) te bedenken. De kleine en grote burgerij was sowieso al verfranst. Zo komt het dat haast het gehele voornamenpatrimonium (Germaans, Latijns, Grieks, Hebreeuws) een verfranste vorm kreeg.

Eindelijk voornamen!

Onomastiek is ook een vorm van socio-linguïstiek (relatie taal-maatschappij) en daarom achtte ik deze cultureel-historische uitbreiding onontbeerlijk.

Laten we nu echter gauw terugkeren naar onze voornamen.

Een paar droge tabellen bewijzen taalkundig wat ik geschiedkundig probeerde te verklaren.

De tien meest voorkomende mannelijke voornamen in het Vlaanderen van de veertiende eeuw waren, in volgorde van belangrijkheid:

Jan: 316 per duizend	Gielis: 34 per duizend
Peter: 94 per duizend	Jakob: 32 per duizend
Willem: 59 per duizend	Wouter: 29 per duizend
Klaus/Claes: 42 per duizend	Andries: 18 per duizend
Heinric/Hendrik: 37 per duizend	Arnout: 18 per duizend

Ik bied mijn geëmancipeerde lezeressen mijn welgemeende verontschuldiging aan omdat ik het hier niet over vrouwelijke voornamen heb.

De reden is tweevoudig. Ten eerste: de familienamen gaan haast altijd terug op mannelijke voornamen, omwille van de plaats des mans als hoofd van het gezin (tenminste op papier). Ten tweede, voor recentere tabellen steun ik mij op vijfjaarlijkse voornamenpeilingen in de jongensschool waar ik toevallig les geef.

Misschien kan een collega uit een meisjes- of gemengde school dit onderzoek aanvullen of uitbreiden.

De enorme populariteit van die tien middeleeuwse voornamen blijkt uit de familienamen die erop teruggaan: Janssen(s), Pieter(s), Pe(e)ter(s), Willem(s), Claessen(s), Hendrik(x)s, G(i)elissen, Jakobs, Coppens, Wouters,

Andries(sen)(s), Arnouts en nog talloze varianten.

Deze familienamen zijn nu nog de meest voorkomende patronimica in Vlaanderen.

De tien meest voorkomende 14e eeuwse voornamen waren tot vóór ongeveer twintig jaar nog steeds enorm populair, maar dan als: 'Jean, Pierre, Jean-Pierre, Guillaume, Nico, Colla, Henri, Jacques, André, Arnaud...'

Tjeu

Een Maaslands voorbeeld. De heilige Mattheus was in het Maasland ongemeen geliefd en ontelbare kinderen werden naar hem genoemd.

Tot in de zeventiende en achttiende eeuw was de Nederlandse vorm: Mattijs, Tijs, (Tij)ske, Tieske), Teuwis.

Let er eens op hoe vaak de familienamen: Matthijs(sen)s, Thijssen, Tijssens, Tiessen, Teuwen, Teuwissen, enz. in datzelfde Maasland voorkomen. Tot vóór enkele jaren heette de jonge man in kwestie echter: 'Mathieu' met zijn voornaam!

De populariteit van de voornaam bleef dus ongewijzigd maar de vorm was Frans geworden. Ik heb overigens lang gemeend dat ruim de helft van de mannelijke Maaseikenaren Tjeu heetten!

'Jamaar!', roept nu beslist een ongeduldige lezer, 'tegenwoordig is het toch totaal anders geworden! Denk alstublieft aan Mattie, Bertie, Jan, Peter, Rik...' Inderdaad, de mode is gedurende de laatste tien à vijftien jaar weer, en mijns inziens ten goede, veranderd.

Daarover zal ik het dan hebben in mijn volgend taalkundig praatje.

Als inleiding op mijn vierde bijdrage, geef ik nu al even een lijstje van de meest populaire 'Vlaamse' voornamen in 1954.

Walter: 46 per duizend	Jozef: 31 per duizend
Paul: 43 per duizend	Roger: 25 per duizend
Robert: 42 per duizend	Eddy: 24 per duizend
Willy: 40 per duizend	Raymond: 23 per duizend
Hugo: 31 per duizend	Jean: 21 per duizend

Wat zien we nu?

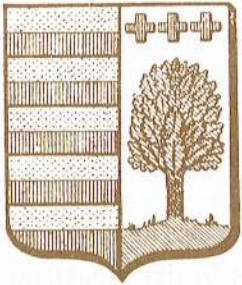
De Middelnederlandse voornamen zijn verfranst of vervangen door nieuwe, zoals Willy, Eddy, enz.

Welke parten heeft de namenmode ons nu weer gespeeld gedurende de eerste vijftig jaar van de twintigste eeuw?

Daarover meer in de volgende 'Maaseikenaar'.

Herman (Maan, Mon, Manny, Armand, Germain) Walschaerts

maaseiker nieuwsbrief

1 Maaseiker Bakkers

Om de bevoorrading tijdens W.O. I in goede banen te houden, werden nationale, provinciale, regionale en gemeentelijke afdelingen opgericht. (Zie De Maaseikenaar, jg. 14, 1983, nr. 1, blz. 12-15). Jaak Smeets bezorgde ons een foto uit die tijd: het personeel der Centrale Bakkerij, Maeseyck, 28 februari 1918.

Wij menen 3 personen te kunnen identificeren. V.l.n.r.: nummer 3: Guillaume Nelissen; nummer 4: Jaak Monsieur en nummer 5: tante Trinette. Wie kan ons de namen van de nummers 1 en 2 bezorgen?

2 Saliga van Aldeneik

Vanuit Rome werden de relieken van de H.H. Marcellinus en Petrus in de negende eeuw naar Seligenstadt gebracht en vandaar naar Maastricht (Sint-Servaas). De vita vertelt ons dat er vele wonderen gebeurden, o.a. de genezing van Saliga, kloosterlinge in Aldeneik. Met uitzondering van haar rechter arm, was Saliga geheel verlamd. Zij werd naar Maastricht gebracht en bij de relieken van de bovengenoemde heiligen neergelegd. Op de vijfde dag na haar aankomst genas zij volledig.

Uit de oertijd van het Benediktinessenklooster van Aldeneik zijn ons tot heden bekend:

- 1 Adelhard en Grinuara, de stichters van de abdij;
  - 2 Harlindis en Reinila, hun dochters en de twee eerste abdisen van de abdij;
  - 3 Abdis Ava, die in de negende eeuw een nieuwe kerk bouwde;
  - 4 En tenslotte zuster Saliga, die in Maastricht genas van haar lamheid.
- Frederik van Eeden (1860-1932) schonk ons in een zijner werken nog de naam van een novice van het klooster Eycke aan de Maas. Hij geeft ze de naam Lioba in het gelijknamig werk, waarover Dr. Kalff jr. schrijft: 'De aanhef van 't stuk Lioba te midden van haar vogels en bloemen, behoort tot de ijlste, zuiverste taalmuziek, die van Eeden, of ooit een Nederlander schreef'.

In verband met de oorsprongsgeschiedenis van het Aldeneikse Munster, schreef de bekende archeoloog Hubert Heymans een zeer knappe studie: *Een Vita roept vragen op. Bijdrage tot de kersteningsgeschiedenis rond het Monasterium Eycke*, verschenen in Limburg, jaargang 62, 1983, afl. 3, blz. 123-124. Vanwege de vele nieuwe gezichtspunten en de orde, die Heymans weet te brengen in de tot heden losstaande gegevens, is die uitgave van kapitaal belang voor Aldeneik - Maaseik en voor het Maasland.

3 Bakker Henri Van Wijck

bezorgde ons een boek, getiteld: *Livre de Réceptes de Arnold Hubert Poukens, patissier-confiseur, rue de Lombard chez Monsieur Oudard Louis, fils confiseur et distillateur. Le premier Décembre à Paris 1840*. In dat eigenhandig geschreven werk verzamelde de Maaseiker bakker in Parijs méér dan 100 gerechten.

Zijn receptenboek bevat 31 soorten ijsbereiding, waarvan we de namen opsommen: vanille-ijs, caffè-ijs, chocolade-ijs, oraanjen-bluut-ijs, emperialle-ijs, marasgino-ijs, roosen-ijs, nooten-ijs, macronen-ijs, pastaat-ijs, framboosen-ijs, eertbeeren-ijs, mimeren-ijs, sitroenen-ijs, abrikoosen-ijs,

oraanjen-eis, persen-ijs, ananas-ijs, meloenen-ijs, appels-ijs, peeren-ijs, kroselen-ijs, muskaatenwijn-ijs, keersen-ijs, roosen-ijs, fiolen-ijs, hagelbotten-ijs, gengembré-ijs, punch-ijs, troetifoetie-ijs en sorbet.

Men moet goed het Maaseiker-Nederlands kennen om de pennevruchten van Poukens te kunnen lezen. Wij geven u het recept van vanille-ijs: Neemt 2 pond witte broodsuiker door een zeef gezeefd doet daar op 24 geel van eyer en let wel op dat de eyer geen slegten reuk of gesmak hebben roert de eyer met den suiker goed onder een ander neemt dan een kan Room van melk en eene kan melk daar tout geroerd alsdan neemt 3 stangen Vanille van den besten in het midden door gesplonten den Vanille afgekratz en in klijne stukjens doorgesneeden en in de compositie gedaan alsdan zet den Creme op het vuur zoo lang dat hij wilt aanvangen te koken en past wel op dat hij niet kookt want dan is uwen creem bedorven en gants greneerd nu past wel op laat den Creem op den kook koomen maar laat hem niet koken als dan neemt van het vuur en passeert hem door een zeef dat de stukke Vanille in het zeef blijven en laat hem kout worden en als hij kout is doet hem in de sabotière en vriert hem naar u gelieven en mankeert niet met vrieren hem met de sipattul goed te slaagen voor daat u Eis kraft en goeden glanz bekomt men slaagt het van 3 tot 8 minuten zoo vriert men alle soorten van Eis.

Als één van mijn lezers Vanille-ijs prepareert volgens dit recept, kom ik eens proeven, want het ijs-hoofdstuk draagt als titel 'Recepten van Eis 1 Calitée'

Een volgende keer bespreken wij de 'Recepten van verschijdene soorten van Koeken of torten die zig laten zeer mooi glassieren garnieren en met vruchten belegge.'

W. Sangers

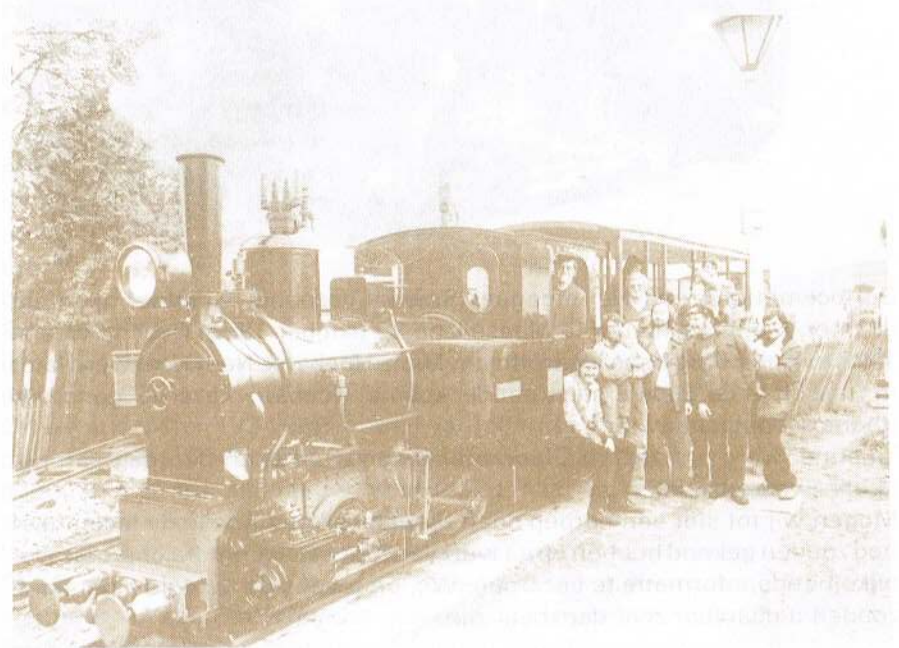
'justine' werd gerestaureerd

Groot-Brittannië staat bekend als een zeer conservatief land, zeker als het gaat om het behoud van landschappen en gebouwen. Ook op het gebied van de industriële archeologie wordt er heel wat gepresteerd, zowel door de overheid als door een aantal verenigingen en particulieren.

Zo hadden we het geluk in contact te komen met de 'North Gloucestershire Narrow Gauge Company' uit Gloucester, een vereniging die zich bezig houdt met het verzamelen en restaureren van smalspoorlocomotieven en -voertuigen (narrow gauge = smalspoor).

Ongeveer acht jaar geleden slaagden deze Britten erin te Brussel een kleine stoomlocomotief op te kopen en deze werd volledig gerestaureerd en opnieuw rijklaar gemaakt (zie bijgaande foto). De kleuren zijn rood en zwart en de locomotief heet 'Justine', zoals een koperen naamplaat aan weerszijden aangeeft.

Het voor ons interessante aan deze locomotief is dat zij jarenlang in gebruik geweest is te Maaseik en wel op de werf van de heer Gerard (Graadje) Smeets (1848-1917) aan de Maas. Deze Maaseikenaar was in zijn tijd een bekende aannemer van openbare werken. Hij baatte tevens een kiezelbaggerbedrijf uit, waarbij enkel in de Maasbedding gebaggerd werd. Hij werd later opgevolgd door zijn zoon Jean (1881-1941). Het kiezel-

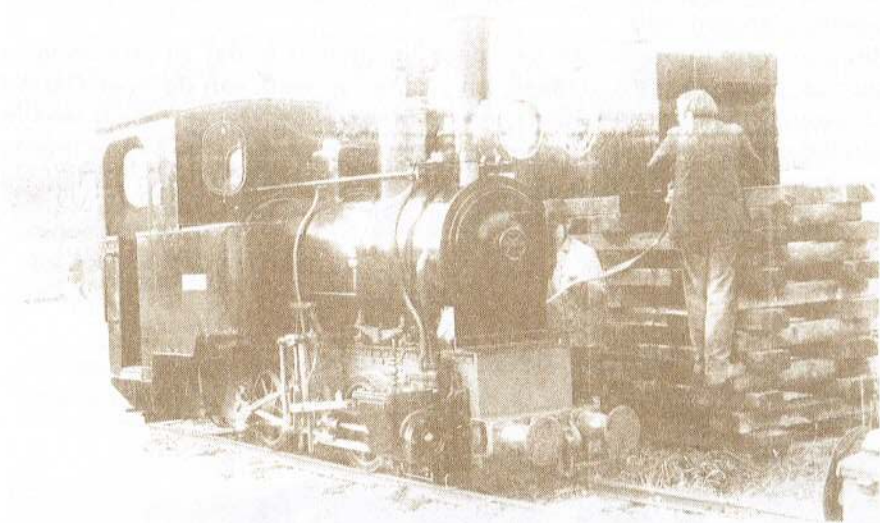

bedrijf ging later over in handen van de firma ENGETRA. De huidige eigenaars, de firma DRAGETRA, hebben het bedrijf in grote mate uitgebouwd.

Het gezin Smeets woonde in de Bleumerstraat op nummer 39 (thans Huis P. Linssen).

Bedoelde locomotief werd door Gerard Smeets in 1907 aangekocht. Zij was een jaar eerder gebouwd door de locomotievenfabriek Arnold Jung in Gungental-bei-Kirschen (Duitsland). Zij weegt 7800 kg, en de spoorbreedte bedraagt 600 mm. Ze wordt aangedreven op 4 wielen van 60 cm Ø. Een volledige technische beschrijving, zoals deze blijkt uit een proces-verbaal van beproeving op 25 januari 1908, is in het bezit van ondergetekende, waar belangstellenden er kennis van kunnen nemen. Een volledige beschrijving in dit artikel opnemen zou ons te ver voeren.

De locomotief kreeg van eigenaar Smeets de naam 'Justine' naar zijn dochter Justine, geboren te Maaseik op 22 oktober 1892. Deze huwde in 1919 met een Belgische legerofficier, Louis Hoebanx. Naar hem werd later in Hasselt in de Elfde Liniestraat de 'kolonel Hoebanx-kazerne' genoemd (thans schoolgebouw).

'Justine' werd onlangs in Gloucester tijdens een open-deurdag aan het publiek voorgesteld.

Mogen wij tot slot een beroep doen op Maaseikenaars die de locomotief nog zouden gekend hebben op de werf van Smeets of Engetra ons daarover bijkomende informatie te bezorgen. Wij, en tevens de huidige eigenaars, zouden u daarvoor zeer dankbaar zijn.

Harry Beenders

70-jaar imkersbond - maaseik

In 1983 viert de imkersbond van Maaseik zijn 70-jarig bestaan. Hieronder een kleine schets van de geschiedenis van de bond, voor zover die bekend is.

Op 24 augustus 1913 werden de statuten getekend van de nieuw opgerichte imkersbond in Maaseik. Artikel I van deze statuten luidt: Te Maeseyck is er een bieënteeltberoepsvereniging gesticht onder de naam van 'De Maesgouw'. Zij heeft haren zetel te Maeseyck. Hare omschrijving strekt zich uit over de gemeente Maeseyck en omstreken'. Deze statuten bevatten 34 artikelen. De ondertekenaars waren:

Schoutenden Jules (41 jaar) uit Maeseyck, voorzitter.

Hendrixx Frans (63 jaar) uit Maeseyck, Ven. Ondervoorzitter.

Dillen Nicolas (66 jaar) uit Aldeneik, schrijven en schatbewaarder.

Raedschelders M. (61 jaar) uit Aldeneik; Ruttens Lambert (36 jaar) uit Wurfeld; Paradis Mathijs (65 jaar) uit Rothem.

Het was een beroepsvereniging en in art. 5 staat o.a. 'De werkende leden moeten 'bieënteler zij of een nijverheid of handel uitoefenen die rechtstreeks betrekking heeft op de 'bieën', het 'bieëntuig' of 'bieëuvoortbrengselen'.

Daarna zijn er geen gegevens meer tot 1933. In dat jaar hebben wij het volgende bestuur:

Frans Hendrixx, 44 jaar, voorzitter.

Firmin van Haelst, 36 jaar, secretaris.

Peeters Leo, 68 jaar, ondervoorzitter.

Kusters Lambert, 82 jaar, bestuurslid.

..... Jan, 47 jaar, bestuurslid.

De rekening van dat jaar ziet er als volgt uit:

Inkomsten: bijdrage 16 leden: 112 fr.

in kas: 60,75 fr.

totaal: 172, 75 fr.

Uitgaven: vershot 16 leden: 112 fr.

Over totaal: 60,75 fr.

In de navolgende jaren was de groei van de bond steeds opwaarts van 19 leden in 1934 tot 36 leden in 1938 en 40 leden in 1940.

Op 24 november 1934 was er een vergadering met souper vanwege het patroonsfeest (St. Ambrosius). Het menu was als volgt: paling in 't groen; kabeljauw; wild konijn; fruit en koffie. Als lokaal staat aangegeven: lokaal Purnot, Aldeneik.

In 1936 was er weer zo een patroonsfeest met 13 deelnemers.

Op de vergadering van 23 september 1939 werd met meerderheid van stemmen tot secretaris-penningmeester gekozen de E.H. Potveer, Kruisheer. Verder lezen we vanuit het verslag van 18 november 1939: opgave

Lidmaatschap 42 leden. Souper afgestemd wegens tijdsomstandigheden. De voorzitter stelt voor in plaats daarvan de volgende zomer een studiereis te maken naar Herentals of de syndicale kamer.

In 1940, het eerste oorlogsjaar, hield de bond ook nog vergaderingen, want we lezen dat dhr. Van Haelst een interessante lezing hield over 'Koninginnenteelt'. Hij zei: 'We moeten de koningin eerst een jaar gehad hebben om te weten wat ze waard is' (er is hier natuurlijk sprake van bijenkoninginnen). In 1941 werd als nieuw bestuurslid met algemeen goedvinden aangenomen dhr. Michel Peeters van Aldeneik, i.p.v. zijn vader Leo Peeters, die op 11 november gestorven was. Michel Peeters was geboren in 1897 en landbouwer.

In 1943 zijn er 47 leden. De heer van Haelst wijst erop dat sommigen slechte kwaliteit honing leveren. Dat kwam zeker omdat het oorlog was. In 1946 komt er verandering. In maart van dat jaar wordt kennis gegeven van een nieuwe afdeling Neeroeteren. Elf leden van onze bond gaan over naar de nieuwe afdeling. Maaseik telt dan nog 44 leden, afkomstig uit Maaseik, Ophoven, Kessenich, Molenbeersel, Kinrooi, Elen en Opitteer.

In de vergadering van 8 januari 1950 werd besloten de kas te ledigen en hiervoor koninginnen te kopen. In 't kasverslag lezen we verder: 27 mei 1950, aankoop 18 Italiaanse koninginnen 1425 fr. Verder lezen we dat ieder lid, die een koningin wilde hebben, 30 fr. moest bijbetalen.

De leden, die geen gebruik wilden maken van een nieuwe koningin, kregen voor 75 fr. gratis het maandblad. Dat was een abonnement van anderhalf jaar.

Tot 1960 is er geen nieuws. Dan is er op 21 februari 1960 een vergadering waarop dhr. A. Hinoul tot voorzitter wordt gekozen. Ook komen er twee nieuwe bestuursleden bij: dhr. Jan Steyven en Frans Franssen.

In 1963, toen de bond 50 jaar bestond, was er geen viering. Wel wordt er melding gemaakt van een studiereis naar een bijenbedrijf van dhr. Smidt in Bad Neuenahr, Duitsland.

In 1969 waren er 36 leden met tezamen 358 bijenvolken. Tien jaar later waren er nog 26 leden met 177 volkeren. Vanaf de zestiger jaren gaat het ledenaantal sterk terug van 36 in 1969 tot 26 in 1979 en tot 15 in 1981. In 1981 gaat de bond over tot ontbinding van beroepsvereniging en wordt zodoende een gewone imkersbond. Begin 1982 startten we nog met 14 leden, maar op het einde van dat jaar zijn we nog met 11 leden. Deze elf hadden in 1982 samen 81 bijenvolkeren en een honingooft van 461 kg. Nu, zomer 1983 zijn we weer met 12 leden. Het is niet veel, maar de bijenbond van Maaseik haalt toch zijn 70ste verjaardag.

Bijen-houden is een hobby, maar toch ook heel nuttig. Denk bv. aan de bestuiving van zoveel gewassen; de oogst van dat heerlijke natuurprodukt dat honing heet. Dan kan men nog dat wondermiddel 'koninginnebrei' oogsten. Verder propolis of bijenkit, en de was niet te vergeten. Wat de

imkers graag zouden zien is, dat het openbaar bestuur en de mensen bij het planten van bomen, struiken en bloemen, rekening zouden houden met honinggevendende gewassen.

Goede bomen voor de bijen zijn o.a. de wilgen, esdoorns of abelen, linde, acasia, wilde kastanje, japanse sierkers. Goede heesters zijn: haselaar, mahonia, cotoneaster, sneeuwbes, braam en onder de bloemen zijn er ook veel die in aanmerking komen, omdat zij òf veel stuifmeel òf honing geven. o.a. resida, bernagie, phacelia, kogeldistel, thijm, korenbloem, salvia superba, ridderspoor, lavendel, gulden roede, zonnebloem, en zoveel andere. De bijen en de imkers zullen u dankbaar zijn. Maar al is onze imkersbond nu 70 jaar, uit oude aantekeningen blijkt, dat er al in 1719 een broederschap van 'bijenmannen' is gesticht in Maaseik.

In het maandblad van de Vlaamse bijentelers juli 1963 kunnen wij het volgende lezen:

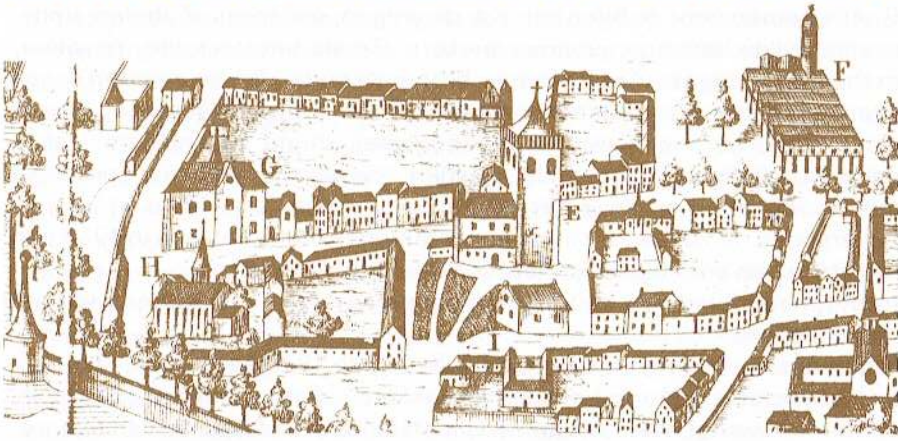
'Uit een aantekening, in de eerste helft van de 18de eeuw, gemaakt door E.H. L. Michiels, kanunnik en pastoor van de St.-Catharinakerk te Maaseik, vernemen we het bestaan van een plaatselijke broederschap van bijentelers. Bij allerlei aantekeningen over inkomsten van H. Missen kunnen we lezen dat L. Michiels ieder jaar een plechtige H. Mis zong voor de broederschap van St. Ambrosius of 'de Bijenmannen' en zulks op de feestdag van hun patroon op 7 december. Voor deze H. Mis ontving de pastoor 4 gulden. Tijdens de H. Mis moest hij ook een preek houden; hiervoor was geen vaste vergoeding bepaald. Deze hing af van de vrijgevigheid van de broederschapsleden. Ook vermeldt de pastoor dat deze broederschap opgericht werd in 1917.'

Zoals men ziet: bijenmannen, tegenwoordig imkers genoemd, hebben altijd bestaan en de huidige imkers hopen dat de jeugd de vlag zal overnemen. Imkeren 'om den brode' hoeven wij niet meer, maar het is een boeiende en leerzame en ontspannende hobby, en nuttig tevens.

Broeder Nico

het sioen, klooster der capucinessen onder de franse republiek (1)

Op 1 september 1796 werd in Parijs de afschaffing van alle godsdienstige verenigingen gestemd en 14 dagen later in het Departement der Nedermaas afgekondigd. De uitzondering die men maakte voor de gestichten, die zich met onderwijs, ziekenzorg en krankzinnigenverpleging bezighielden, werd op 25 november 1797 afgeschaft. Dus naast de kloosters, waren ook de Limburgse kapittels van Maaseik, Sint-Truiden, Tongeren, Loon, Kortesseem en Rutten, alsmede de stiften van adellijke dames (Munsterbilzen en Hocht) tot verdwijnen gedoemd.

Op 30 januari 1797 schreef de bestuurder van het Nationaal Domein aan de 5 citoyens, die het bestuur vormden van het Departement der Nedermaas een brief, waarin stond: 'In de kantons Bree, Maaseik en Sint-Truiden is tot hiertoe geen verkoop gedaan van kloostermeubelen, maar het bevel is gegeven alles spoedig aan te pakken en ik hoop dat binnen 15 dagen alles zal geëindigd zijn'.

Het verliep echter niet zo vlot als men gedacht had. Omdat men geen 'zwart goed' in huis wilde halen, heeft men twee jaar moeten sukkelen om de aangeslagen goederen aan de man te brengen. Bovendien verborgen de kloosterlingen zoveel mogelijk bij de burgers van de stad.

Bij de Maaseiker Capucinessen werd hevig geprotesteerd. Toen commissaris Bovier op 23 februari 1797 de inventaris liet opmaken van alle goederen, las moeder overste de volgende brief voor: 'Citoyens, de ondergetekenden, inziende dat zij aan het geweld niet kunnen weerstaan, zullen heengaan. Zij verklaren echter voor hemel en aarde, dat het enkel door de kracht van het geweld is, dat zij de heilige plaatsen verlaten, die zij vrij gekozen hebben om er gans haar leven God te dienen en zich te wijden aan

de geestelijke plichten, welke haar staat haar oplegt. Tot aan haar dood zouden zij die plichten willen volbrengen, indien het haar gegeven was. Dat betuigen zij allen, verenigd in haar klooster van O.-L.-Vrouw en van St.-Jan van Sion te Maaseik, de 23 februari 1797'.

Het stuk was getekend door 14 leden van de 17, nl. 12 slot- en 5 werkzusters.

Voor het opstellen van die protestbrief moet er verstandhouding geweest zijn met de Sepulcrienen van het Kinderklooster, want daar vinden wij dezelfde brief (2).

Na de verklaring aanhoord te hebben, begon Bovier aan de inventaris. Hij werkte er 2 dagen aan en tekende samen met Moeder Elisabeth. Eerst een jaar nadien op 7 april 1798 werd 't Sioen verkocht aan 171.000 Fr. Denken wij niet, dat het een hoge prijs was, want de domeingoederen mochten ten dele in assignaten betaald worden en die waren tot drie honderdste van hun waarde gedaald...

Er was echter nog iets anders, maar dat vertellen wij de volgende keer.

(1) Dit en volgende artikels is een samenvatting van de nota's, die Kan. Jos Coenen mij over de Maaseiker kloosters bezorgde.

(2) De Sepulcrienen of Kanunnikessen van het H. Graf woonden in de Pelsersstraat, waar thans de Kruisheren verblijven.

W. Sangers, o.s.c.

wist ge

De oude gewaden uit onze Maaseiker Kerkschatten krijgen hoe langer hoe meer aandacht.

Op 22, 23 en 24 augustus werd er in het Paleis der Academiën te Brussel een internationaal congres gehouden door de *International Society of Anglo-Saxons*, een vereniging van onderzoekers naar allerlei aspecten van de Oud-Engelse cultuur. De meest opmerkelijke lezing was zonder twijfel *'The Anglo-Saxon Embroideries at Maaseik'*, een lezing die gehouden werd door de twee Engelse archeologen *Mildred Budny en Dominic Tweddle*, die ondertussen voor onze lezers geen onbekenden meer zijn, daar zij zich reeds enkele jaren bezig houden met een grondige studie van de stilaan beroemd wordende Maaseiker weefsels.

Martin Boonen

in memoriam raadsheer mia vanstreels

Op 2 augustus 1983 overleed te Maaseik Mevrouw Mia VANSTREELS, raadsheer in het Hof van Beroep te Antwerpen. De verslagenheid in haar geboortestad was algemeen.

Mevrouw Mia VANSTREELS werd geboren te Maaseik op 19 augustus 1930 uit een bekende middenstandsfamilie.

Nog geen 17 jaar oud behaalde ze het diploma van de Latijns-Griekse afdeling aan het Koninklijk Atheneum te Maaseik.

Ze studeerde rechten aan de Universiteit te Leuven en behaalde er het doctoraat op 17 juli 1952 en het licentiaat in de politieke en sociale wetenschappen aan dezelfde instelling op 22 februari 1953. Nadien studeerde ze aan de Marquette University te Milwaukee (Wis) U.S.A. en promoveerde tot Bachelor of Arts in Journalism in juni 1955.

Na deze succesvolle studies bouwde ze te Maaseik een drukke advocatenpraktijk op en ging zich in 1964 bezighouden met de gemeentepolitiek. Als liberaal kandidaat werd zij met een ruim stemmenoverschot verkozen; deze verkiezing was een zéér bijzondere gebeurtenis daar voor het eerst in de Maaseiker geschiedenis 2 vrouwen zitting kregen in de gemeenteraad. Onder het burgemeesterschap van wijlen de Heer Mathieu CLAESSENS en in collegialiteit met haar oud-studieprefect 1ste schepen wijlen de Heer Albert CLAESSENS werd haar het schepenambt van Financiën toegewezen.

Mia kende geen 'half werk'. Geestdriftig stond ze dag en nacht paraat om haar kennis ten dienste te stellen van de Maaseiker bevolking die haar zo dierbaar was. Daarbuiten vond ze nog ruimschoots de tijd om zich nuttig te maken in het kulturele leven. Zo was ze nog een jaar voorzitter van de plaatselijke Rode-Kruisafdeling. Ze hielp stimulerend bij het oprichten van de VVV te Maaseik en werkte mee aan talrijke welbekende en gewaardeerde radioprogramma's.

Haar hobby's waren bovendien ontelbaar: foto, film, zwemmen, schaatsen, skiën, roeien, wandelen, duiksport en niet te vergeten haar wereldrei-

zen naar Indië, Amerika, Mexico, Indonesië, Bali, Java, Turkije, Rusland, Griekenland, enz., reizen die ze nadien opnieuw beleefde in haar spreekbeurten, o.a. over Mexico voor het Willemsfonds, over Indië voor de Liberale Vrouwenbond.

Haar talrijke spreekbeurten over de rechten van de vrouw voor diverse vrouwenverenigingen trokken ook vele belangstellenden.

In 1966 werd ze als eerste vrouwelijke rechter in Limburg benoemd bij de rechtbank van 1ste aanleg te Hasselt en in 1971 bij de rechtbank van Koophandel te Hasselt.

In 1974 werd ze als eerste Limburgse vrouwelijke raadsheer benoemd in het Hof van Beroep te Antwerpen.

'n Tijdlang zetelde ze in de jeugdzaken en vermits ikzelf jarenlang lid was van het Jeugdbeschermingscomité, hadden we zeer dikwijls ellenlange discussies over het jeugdbeleid. Hoe vaak bewonderde ik haar uitspraken in de moeilijke zaken die ze te behandelen had. Steeds was haar rechtvaardig oordeel meer gebaseerd op haar groot hart dan op haar onmiskenbare wijsheid.

In al wat ze deed was ze geestdriftig, vurige verdedigster van de rechten van de vrouwen voor wie zij een prachtig voorbeeld was.

Alhoewel het werk haar meer in Antwerpen opeiste, bleef het hart aan haar geboortestad verpand. Ontelbare Maaseikenaren deden beroep op haar wijze raad en dank zij haar zuur-zoete relativeringen wist ze zeer dikwijls de meest verhitte partijen naar een vergelijk te leiden. Niettegenstaande het feit dat de ziekte haar sedert maanden ondermijnde, bleef ze zich interesseren voor alles. Haar bezorgdheid voor Ma, broer, schoonzus en de kinderen, haar erkentelijkheid jegens haar oud-leraars, haar dankbaarheid voor elk medeleven van de collega's, haar hartelijkheid jegens haar ondergeschikten, haar vriendschap voor al degenen die dagelijks met haar mochten omgaan, zullen ons bijblijven.

Haar sarcastische opmerkingen in de laatste weken bevingen me steeds meer met de vrees die op 2 augustus werkelijkheid is geworden.

MIA heeft ons voor goed verlaten, op de wijze zoals ze zelf had gewenst: zonder iemand tot last te zijn, in haar dromen voor eeuwig ingeslapen.

Mia, je uitspraak, die je me de laatste maanden zo dikwijls herhaalde, blijft me bij: 'Jij ook kan niet met iedereen sterven, zo min als ik met elke man die ik veroordeel de gevangenis in kan. Sterven moet je alléén, gans alléén'. Inderdaad voor deze leerschool van de dood werd jij de enige leerling.

Van harte dank, Mia, voor alles wat je deed, vooral voor de Vrouwenbewegingen, hebt gedaan.

Ik hernieuw mijn warme en diepe sympathie voor de familie en vooral voor Mama VANSTREELS van wie jij de oogappel was.

Over de dood heen kan ik je verzekeren dat gans de Maaseiker bevolking je aandenken diep in het hart zal bewaren.

Je wijsheid, je positieve ingesteldheid, je oprechte genegenheid... nooit zal ik die vergeten...

Georgette Dehennin-Schaeken

uit de oude doos

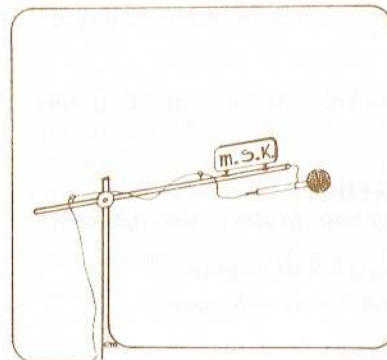

De foto die wij ditmaal brengen, zoals vele andere uit de collectie van de Heer Leon Daniëls, werd genomen in Brussel-Laken ter gelegenheid van de Limburgse Bedevaart t.e.v. Koningin Astrid, waaraan deelgenomen werd door de M.O.S.: de Maaseiker Oud-Strijdersbond.

De Heer Henri Raedschelders die zo vriendelijk was ons de nodige inlichtingen te bezorgen, herkende v.l.n.r.

Henri Raedschelders zelf, Louis Golsteyn (+), Henri Dreessen (+), Hubert Vandesande (+), Mathieu Lijnen (+), en ontvanger Pierre Vandinter met bolhoed (+).

Martin Boonen

maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en uitdrukkingen

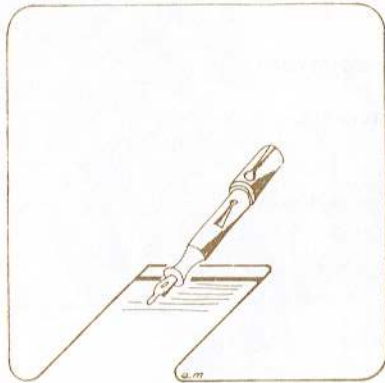
(vervolg)

- 1 Es aw sjeure goên branne, zeen ze meujlek te blösse!
(Wordt gezegd als iemand op latere leeftijd verliefd wordt)
- 2 Ei muulke zônger snor is wi-j ein ei zônger zaut!
- 3 Mèt ein wôors nao ein sjoenk goêje.
(Ned.: een spierinkje uitwerpen)
- 4 De bojem ôwt z'n bôks giêve. (= alles weggeven)
- 5 Hae zit op zie gelsj wi-j 'ne bôk obbe haverkis.
(= hij heeft zijn centjes lief)
- 6 Hae haet e fiêjn muulke! (= hij is een mooiprater)
- 7 Emes ônger de doewve sjeete.
(= iemands jongen of meisje aftroggelen)
- 8 Geliêjk vieë lek zich. (= stand zoekt stand)
- 9 Gein broêlof zoe klein of ze maakt-er ein.
(= van bruiloft komt bruiloft)
- 10 Dae is in ein kirk geboêre. (= hij laat altijd de deuren openstaan)
- 11 Det is nog geine kattendrek! (= dat is helemaal geen kleinigheid)
- 12 Dae luut zich gein boeënestake obbe kop sjerp make!
(= hij laat zich niet alles welgevallen)
- 13 Dae luut zich neet vuur 'ne sjoêtelsplak gebroêke.
(= hij laat zich niet als voetveeg gebruiken)
- 14 E blènd verke vint ouch waal ins einen eikel.
(= een sukkelaar heeft ook wel eens geluk)

- 15 Al dui-te eine stront nog zoeë net strikske ôm, hae bliêjf gesjieëte!
(= afkomst verloochent zich niet)
- 16 De dâög in 't midde, zag t'r duvel, en hae krôöp tösse tweeë begiëne.
(= zich mooi voordoen)
- 17 Dae kump zich nog aan 't kratse wooë d'r geine jûûk haet.
(= wat hij is aangegaan plaatst hem nog voor grotere moeilijkheden)
- 18 Hae löp wi-j ein hoon, di-j het ei neet kwiêjt kan wieëre.
(= hij wil iets vragen, doch weet niet hoe 't aan te leggen)
- 19 Es stront mèst wieërt, den lûût-er zich riêje!
(= als men van niets tot iets komt, dan hangt men graag de grote heer uit)

Tony Van Wijck

maaseikenaren publiceren

★

In een grote, globale geschiedenis van Maaseik zal de betekenis van de grenswacht(ers) uit de W.O. II zeker niet mogen worden vergeten, evenmin de Kazerne Korporaal Kubben. In dat verband graag uw leesaandacht voor heel wat verzamel en opzoekingswerk, uitgegeven onder de titel 'Grensfietserseenheden - Maaseik-Kaulille - 1930-1940'. Het verzorgd werkje bevat o.a. bijdragen over die schijnbaar opnieuw ontdekte periode door René Gelenne, Francis Pieron en Sidoine Bogaert (+). De verantwoordelijke uitgever is de Heer J.P.M. Cuyvers, voorzitter van de Verbroedering Oud-Grenswielrijders, Limburg.

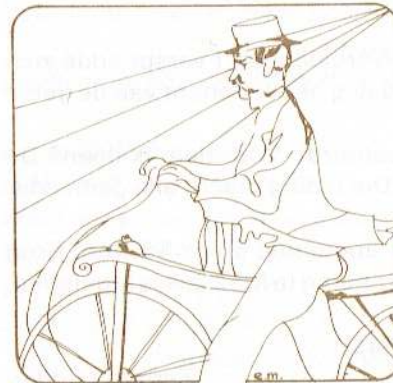
★★

Pater Sangers herdenkt in nr. 25 van de reeks 'Kruimels langs de Maas' zijn confrater Ko Steinmetz (1919-1983). Hij publiceert er een aantal trefende getuigenissen, bij diens overlijden uitgesproken of geschreven. Leest u dit peeteitsvolle werkje, dan herleeft voor u Ko Steinmetz, die echte KRUISheer, die dat heel zijn leven lang consequent wilde zijn. Besteladres voor vrienden en geïnteresseerden: EE. Kruisheren, Pelsersstraat 33, 3680 Maaseik.

★★★

In de reeks 'Maaslandse Sprokkelingen' wordt nog steeds veel en nuttig werk gepubliceerd van Maaseiker en andere auteurs. Alles bespreken en vermelden zou ons te ver voeren. Toch weer uw aandacht voor Jg. VI nr. 7, de derde aflevering van de 'lopende bibliografie van het Maasland' (periode jan. - mei '82) door Roger Janssen. Echt een waardevol hulpmiddel voor allen die meer willen weten over het Maasland en daarover opzoekingen willen doen. Verder als nr. 8 Jg. VI een studie, door Pater Sangers en Joseph Peters, over Dornuinciers van Ophoven (1838-1926). Deze grootontginer, bezieler en opvoeder, durver en vernieuwer is een 19de eeuwse pionier van de landbouwrevolutie in Limburg. Kopen en lezen! Contactadres nog steeds: Roger Janssen, Kruisheren, 3680 Maaseik.

Jaak Bergers

maaseiker rariteiten

maaseik zuchtte driemaal

★

Op 6 mei 1683 brak een verschrikkelijke brand uit, veroorzaakt door een onachtzame smid aan de Hepperpoort, die een geladen geweerloop in het vuur stak. Dat gaf een ontploffing, gevolgd door brand.

Een sterke wind wakkerde het vuur aan en ongeveer een vierde van de stad brandde af: de Hepperstraat, een deel van de Bleumer- en Eikerstraat, en de Markt tot aan de Bosstraat.

De meeste burgers hadden zich met geredde meubelen en goed op het markt midden of tegen de grote kerk teruggetrokken.

Aan het huis 'De Eyckel' (nr. 24 Capucienstraat) kon het vuur overmeesterd worden. De stad werd zeer verarmd, verschillende huizen konden niet heropgebouwd.

Na het vuurgeknetter zeker een diepe zucht!

★★

In de nacht van 28 oktober 1830 hadden 3 stadsgenoten-patriotten Jos Wolfs, André Paumen en Sedaine (de Hollanders wilden ons land heroveren) de kanaaldijk te Neeroeteren doorgestoken. Alzo wilden ze beletten dat het leger te Maastricht kon bevoorrad worden.

De militaire overheid, overtuigd (misschien was er verraad) dat dit Maaseikenaren hadden gedaan, stuurde de hertog van Saksen-Weimar met een leger - groot 8000 man - om onze stad te straffen.

Hij nam zo maar alle fondsen uit de openbare kassen mee alsook de 8042 fr. uit de stadskas.

Gedurende de 15 uren lange bezetting waren de minder dan 5000 inwoners verplicht die 8000 kornuiten alles te geven, wat ze maar eisten, vaak onder doodsb bedreigingen.

Of er daarna gezocht werd!

★★★

Op 19 augustus 1914 bij het begin van Wereldoorlog I verspreidde zich rond 6 uur het gerucht dat diezelfde avond nog een luitenant van de genie de maasbrug zou laten springen.

Hij had een telegram aan de overheid gestuurd: 'Wat moet ik doen? De laatste voorbereidselen werden gemaakt'. Die tijding bracht alle gemoederen in beroering!

Om half negen kwam het antwoord: '19 augustus, 6 uur 55 min. Brug wordt niet vernield. Verdrink poeder! Uw zending te Maaseik is afgelopen. Keer terug, zoals ge kunt!'

Een diepe zucht van verlichting uit aller borst!

Fernand Bollen

aw mezeiker leedsjes en gedichsjes

prijsuitdeling school ee. fraters - jaar 1932

Hier volgt een potpourri gezongen ter gelegenheid van de prijsuitdeling voor de leerlingen van de Sint-Jozefschool, bestuurd door de EE. Fraters te Maaseik. De dirigent van deze potpourrie Frater Egbertus met aan de piano de Heer Alfons Simons (blinde Fons), componist en muziekleraar. Hier volgen de woorden van de liedjes, gezongen door het jongenszangkoor van de school.

*Geef acht. Geef acht
Ze komen onverwacht
De liedjes die wij zingen
Het is een hele vracht
En of ge lacht of schreit
We raken de kluts niet kwijt
Leve de vacantie
Gauw de boeken opgeborgen
Leve de vacantie. Leve de vrije
Koekoek. Koekoek roept uit 't woud
Laat ons nu zingen, dansen
Al in een groen, groen, knolle,
knolle land
Daar zaten twee haasjes heel
plezant
En de eene blies mooi de fluit, de
fluit
En de andere die zei:
te Hasselt langs de straat
Weet ik een pannet huisje staan
Waar ieder vroeg en laat
Vrij in en uit mag gaan
Daar wordt een blijde mats
gespeeld, volop, volop
En als het zondag avond is
Dan is de vreugd ten top
Zie hier ontbreekt een man
Drie spelers is geen kaart partij
Wie mits-mats draaien kan*

*Die voegen zich maar bij
Ik heb toch gespeeld, maar
kreeg ervoor een buis, een buis
En die geen solo spelen kan
Die blijft maar liever thuis
Ting. Tingeling. Ting. Tingeling
Daar hoor ik de bel
Toe jongens. Toe jongens
Ge staakt nu het spel
Maar in de klas
Daar zit men op banken
Die hard zijn als planken
Zo twee of drie uren
Die eindeloos duren
Het is schriften vol pennen
Of jaartallen kennen
En broeien en brommen
Op thema's en sommen
nu spits je je oren
om vragen te horen
Dan zit ge te zweten
Om het antwoord te weten
Viel het leren soms zwaar door het
jaar
Dan komt er slechts een gedachte
Ons die moeite verzachte
Het was het zoete vooruitzicht van
deze dag*

Lustig weerklinkt ons dreunend
 lied
 Want blijder dag dan heden is er
 niet
 Dag voor de luiaards is niet pluis
 Die gaan gewis met lang gezicht
 naar huis
 Hoe heerlijk is de morgenstond
 Als het haantje kraait
 En toch is de velo het schoonste
 wat
 Het schoonste wat bestaat
 En zeg maar wat ge wilt
 Ons stieltje is plezant
 We rijden overal door heel ons
 vaderland
 Ja, ge zult het wel hebben
 vernomen
 Dat het met de loting is gedaan
 Veel liever, veel liever drie jaar
 soldaat
 Dan te leven, dan te leven
 Als een oude papegaai
 Leve den troep en zijn droevige
 dagen
 En roepen we allen blij
 Korve's moet ge niet vragen
 Die krijgt ge veel te veel
 De soep die moogt ge dragen
 Koer vegen in het geheel
 Of wel papierkes rapen
 met bak en bajonet
 Terwijl die andere slapen
 Of liggen op het bed
 De schoenen fijn gepoetst
 De getjes samen gesnoert
 Het geweer a la bretelle
 En in den zak een frikadel

Deze potpourri werd door het applaus van het publiek zo gunstig onthaald dat men door bis roepen vroeg deze voor de tweede maal te zingen, wat dan
 26 ook gebeurde.

Maar vooruit, maar vooruit
 Geen eeuwigheid zal dat hier
 blijven duren
 Rap gereed, fijn gekleed
 Ziet ons maar na, we zijn flinke
 soldaten
 Zolang als wij zijn hier, maken we
 veel plezier
 Vive het piotten leven
 En laat de boel maar waaien
 We hebben geen verdriet
 En treuren doen wij niet
 Laat de boel maar waaien
 En 's avonds, ja 's avonds is 't goed
 En 's avonds is er geld bij hopen
 En 's morgens geen om brood te
 kopen
 Geen geld meer in de zak
 Geen knoop meer aan de broek
 En het zal niet lang meer duren
 Laat ons zingen voor het laatst
 En wij gaan naar de tijd
 Van Jool faldera
 Laat ons zingen voor het laatst
 Geachte Dames en Heren
 Tot slot van deze zang
 Bedanken wij van harte
 Voor uw geduld zo lang
 Was hier of daar een foutje
 In het midden of op het lest
 Wil ons dat toch vergeven
 Wij deden toch ons best
 Nu op ter prijsuitdeling
 Vooruit met spoed, met spoed
 Geachte Dames en Heren
 Wees allemaal Gegroet
 Tot wederziens. Gegroet

Jaak Vancleef

Op vrijdag 28 en zaterdag 29 oktober '83
 op vrijdag 4 en zaterdag 5 november '83
 om 20 uur in het Cultureel Centrum
 te Maaseik:
DE VIERDE MAASEIKER REVUE

1 Het kleinste stetsje van het
 Land
 mèr mèt het sjoenste plein;
 woe gevelkes langs alle kant
 te pronk stoen nievenein
 En zeen de luuj, lui; lekker
 kaal
 (en) hovèrdig tegeleejk
 Ich vèng op hiel de wèrld
 waal
 gein ènkel vergeleejk.

Refrein:

Mezeik, me leef Mezeik
 De bès e stök van mich
 mèt Zjang en Bèr Van Eyck
 waat bèn ich fier op dich.
 En wè kènt er dè knapkook
 neet
 woe ederein zoe van geneet
 Knapkook beej de vleet
 De its heum heej... of its heum
 neet.

2 Op Kouseveut löp heej de
 Maas
 De wiers ze krie gewaar
 Ze krônkelt zich doer 't greun-
 ste graas
 van Spaanjerd tot Labaar
 mèt watersport vuur groet en
 klein
 en vèssers aan de kant
 Dao is op hiel de wereld gein
 gei plekste naovenant.

programmatische

Agenda november

- Vr 04-11:
Zo 05-11: De Maaseiker Revue
Za 05-11: Internationale Postzegeltentoonstelling t.g.v. de voorverkoop
Zo 06-11: van de Conscience-zegel
Ma 07-11:
t/m Boekenbeurs
Zo 13-11: organisatie: Davidsfonds en ACHTEROLMEN
Di 08-11:
t/m Tentoonstelling: organisatie Groencomité en MAMA Dilsen
Zo 13-11: 'Ontginning en Landschap'
Wo 16-11:
Vr 18-11: Jeugdtheater Speelgroep Van Eyck
Za 19-11: 'De Bremer Stadsmuzikanten'
Zo 20-11:
Zo 20-11: Zien en Zijn: film 'Der Neger Erwin': regie: Achternbush.
Do 24-11: Toneelgezelschap 'T VERVOLG': 'Bruiloft van een straathond'
Dario Fo: Opvoering in het kader van de cultuurruil tussen de provinciebesturen van Belgisch- en Nederlands-Limburg
Za 26-11: Dialektornooi in het Maaslands-Nederlands
Zo 27-11: Sinterklaasfeest

Gerrie Geurts

redactie

Jaak Bergers
Martin Boonen
John Golsteyn
Peter Graux
Herman Hendrix
Erik Martens (emblem en tekeningen)
Pater Sangers
Gerard Segers (cartoons)
Mevrouw Theunissen-Aendekerk
Tony Van Wijck

medewerkers

Herman Walschaerts
Harry Beenders
Broeder Nico
G. Dehennin-Schaeken
Fernand Bollen
Jaak Vancleef
Gerrie Geurts

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. 'De Maaseikenaar', Venlosesteenweg, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor ..... (naam + volledig adres).

Benelux: 250.— fr.

Overige landen: 400.— fr.

Eind december 1983 zal het volgende nummer van 'De Maaseikenaar' verschijnen. Mogen wij uw bijzondere aandacht vragen opdat alle teksten en mededelingen in het bezit zouden zijn van JAAK BERGERS, Maas-trichtersteenweg 73, 3680 Maaseik, voor **20 november 1983**.

Alle ingezonden teksten dienen getypt te zijn.

Ieder auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurd artikel.

Geen uittreksel, afdruk of overname uit 'De Maaseikenaar' mag geschieden zonder bronvermelding.

Dank voor uw medewerking.

Verantwoordelijke uitgever:

Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11 - 3680 Maaseik (B) — Druk Alberts, Maaseik